

Jessie Burton

De muze

Vertaald door Marja Borg

deel 1

UITGEVERIJ
XL
DEVENTER

We krijgen niet allemaal wat ons toekomt. Veel momenten die een leven een andere wending kunnen geven – een gesprek met een onbekende op een schip bijvoorbeeld – zijn een kwestie van puur geluk. En toch schrijft niemand je een brief of kiest hij jou uit als biechtvader zonder dat daar een goede reden voor bestaat. Dat is iets wat ik van haar heb geleerd: je moet klaar zijn voor dat moment van geluk hebben. Je moet je pionnen vooruitzetten.

Toen mijn dag kwam, was het zo warm dat zich onder mijn oksels maantjes van zweet hadden gevormd op de blouse die de schoenenwinkel al zijn werknemers verschaftte. ‘Maakt niet uit welke maat,’ zei de vrouw, terwijl ze haar gezicht met een zakdoekje depte. Mijn schouders deden pijn en mijn vinger toppen voelden ruw aan. Ik staarde haar aan; door het zweet had het blonde haar op haar voorhoofd de kleur van een dode muis aangenomen. Londense hitte; ze kan geen kant uit. Ik wist het nog niet, maar dit was de laatste klant die ik ooit zou helpen.

‘Pardon?’

‘Ik zei dat alle maten goed zijn,’ zei de vrouw met een zucht.

Het was bijna sluitingstijd, hetgeen betekende dat alle kruimeltjes droge huid – tenenkaas, noemden

we dat – uit het tapijt zouden moeten worden gezogen. Cynth zei altijd dat we een hele voet konden maken van al die kleine stukjes, een gedrocht dat in zijn eentje de horlepiep kon dansen. Ze hield van haar werk bij Dolcis Shoes, en ze had mij aan mijn baan daar geholpen, maar ik verlangde na een uur op mijn werk alweer naar de koelte van mijn kamer, mijn goedkope schriften, mijn potlood dat naast het smalle bed op me lag te wachten. ‘Je moet een beetje vrolijker kijken, meisje,’ fluisterde Cynth vaak. ‘Je werkt niet bij de begrafenisonderneming hiernaast.’

Ik liep naar de voorraadruimte, waar ik me vaak verstopte, inmiddels immuun voor de ongezonde geur van rubberzolen. Ik had zin om daar zwijgend tegen de muur van dozen te gaan staan schreeuwen. ‘Wacht! Hé, wacht,’ riep de vrouw me na. Toen ze zeker wist dat ze mijn aandacht had, boog ze zich voorover en trok haar versleten schoen uit. Ik zag een voet die geen tenen had. Geen enkele. Een gladde stomp, een hompje vlees dat onschuldig op het verschoten tapijt rustte.

‘Snap je?’ zei ze op verslagen toon, terwijl ze ook haar andere schoen uittrok en nog een voet in dezelfde staat liet zien. ‘Ik... ik stop gewoon papier in de neuzen, dus het maakt niet uit welke maat je me laat passen.’

Ik ben dat beeld nooit vergeten: de Engelse vrouw die me haar voeten zonder tenen toonde. Misschien dat het me op dat moment afkeer inboezemde. Er wordt altijd gezegd dat jongeren slecht tegen lelijkheid kunnen, dat ze nog niet hebben geleerd om hun geschoktheid te verbergen. Maar zo jong was ik niet meer: zesentwintig. Ik weet niet meer precies wat ik op dat moment deed, maar ik herinner me wel dat ik het Cynth vertelde toen we op weg waren naar de flat die we deelden, vlak bij Clapham Common; ze slaakte een opgewonden kreet van afschuw bij de gedachte aan die voeten zonder tenen. 'Heksje Horrelvoet!' schreeuwde ze. 'Ze gaat je pakken, Delly!' Om er met een optimistisch pragmatisme aan toe te voegen: 'In elk geval passen alle schoenen haar.'

Misschien was de vrouw een heks die de richting van mijn levenspad veranderde. Ik denk van niet; het was een andere vrouw die dat deed. Maar haar aanwezigheid lijkt wel het macabere eind van dat hoofdstuk van mijn leven te zijn. Herkende ze haar eigen kwetsbaarheid in mij? Bezaten zij en ik allebei een leegte, een gat dat we alleen konden vullen met papier? Ik weet het niet. Misschien zocht ze inderdaad alleen maar nieuwe schoenen. Toch is ze in mijn hoofd iemand uit een sprookje geworden, omdat ze verscheen op de dag dat alles veranderde.

Sinds ik vijf jaar daarvoor per schip uit Trinidad in Engeland was aangekomen, had ik op veel banen gesolliciteerd zonder ooit een reactie te krijgen. Toen de trein uit Southampton Waterloo Station in was gereden, had Cynth de schoorstenen van huizen aangezien voor die van fabrieken, de belofte van werk in overvloed. Het was een belofte die maar moeizaam werd ingelost. Ik fantaseerde vaak dat ik ontslag nam bij Dolcis en had zelfs een keer gereageerd op een advertentie van een grote krant die een koffiejuffrouw zocht. Met mijn opleiding en zelfrespect zou ik er thuis nooit over hebben gepeinsd om wie dan ook koffie te serveren, maar Cynth had gezegd: 'Een blinde, stokdove, hinkende kikker zou dat werk nog kunnen doen, en toch geven ze je die baan niet, Odelle.'

Cynth, met wie ik op school had gezeten en naar Engeland was vertrokken, was verliefd geworden op twee dingen: schoenen en haar verloofde Samuel, die ze in onze kerk vlak bij Clapham High Street had leren kennen. (Sam bleek een echte bonus te zijn, want de kerk zat normaal gesproken vol met oude besjes die continu zeiden dat vroeger alles beter was.) Omdat Cynth hem in haar leven had, voelde ze minder behoefte om los te breken dan ik, en dat leidde nogal eens tot spanningen tussen ons. Ik verklaarde vaak dat ik er niet meer tegen kon,

dat ik anders was dan zij, en dan zei ze: ‘O, zeker omdat ik dom ben en jij zo slim?’

Ik had vaak gebeld naar aanleiding van advertenties waarin stond dat ervaring onbelangrijk was, en dan klonken de mensen heel aardig, maar als ik dan in levenden lijve voor ze stond, bleek de baan wonder boven wonder steeds vergeven te zijn. Je kunt het waanzin noemen, je kunt het mijn zoektocht naar een rechtvaardige erfenis noemen, maar ik gaf niet op. De laatste advertentie – en de beste die ik tot dan toe had gezien – was voor een betrekking als typiste bij het Skelton Institute of Art, een gebouw vol pilaren en zuilengangen. Ik was er al eens geweest, op mijn maandelijkse vrije zaterdag. Ik had de hele dag door de zalen gedwaald, was van Gainsborough naar Chagall gedrenteld, via etsen van William Blake. In de metro op weg naar huis in Clapham staarde een klein meisje me aan alsof ik een schilderij was. Ze wreef met haar kleine vingers over mijn oorlel en vroeg aan haar moeder: ‘Geeft dat af?’ Haar moeder berispte haar niet; ze keek alsof ze het liefst had dat de oorlel zelf voor het antwoord zorgde.

Ik was niet voor niets de strijd met de jongens aangegaan om cum laude af te studeren in Engelse literatuur aan de universiteit van West-Indië. Ik had me niet voor niets in mijn oor laten knijpen door

een klein meisje in een metrowagon. Thuis had het Britse consulaat me de eerste prijs voor studenten uit het Gemenebest toegekend voor mijn gedicht 'Caribische spinlelie'. Sorry, Cynth, maar ik was niet van plan om de rest van mijn leven schoenen aan de voeten van bezwete assepoesters te schuiven. Er vloeiden natuurlijk tranen, voornamelijk op mijn ingezakte kussen. Ik voelde de druk van mijn verlangen in mijn lichaam stollen. Ik schaamde me ervoor, maar toch was dat wie ik was. Ik had grotere dingen voor ogen, en ik wachtte al vijf jaar. In de tussentijd schreef ik wraakgedichten over het Engelse weer en diste ik tegen mijn moeder de leugen op dat Londen het einde was.

De brief lag op de mat toen Cynth en ik thuiskwamen. Ik schopte mijn schoenen uit en bleef stokstijf in de gang staan. Het poststempel was Londen w.1, het middelpunt van de wereld. De victoriaanse tegels onder mijn blote voeten voelden koud aan; ik wriemelde met mijn tenen op het bruin en blauw. Toen stak ik een vinger onder de omslag van de envelop en trok hem omhoog als een kapot blad. Het was het briefhoofd van het Skelton Institute.

'Nou?' vroeg Cynth.

Ik reageerde niet. Met een nagel in het bloemenbraille van het Anaglypta-behang van onze huisbaas gedrukt, las ik de brief geschrokken door.

Het Skelton Institute
Skelton Square
Londen, w.1

16 juni 1967

Geachte juffrouw Bastien,

Dank u voor uw sollicitatiebrief en curriculum vitae.

Een mens kan alleen maar hopen dat hij gedijt in de omstandigheden waar het leven hem mee opzadelt. Het is duidelijk dat u een begaafde jonge vrouw bent, ruimschoots gewapend voor de strijd. Derhalve nodig ik u met veel genoegen uit om voor een proefperiode van een week de rol van typiste op u te nemen.

Er valt veel te leren, en het meeste daarvan zult u alleen moeten doen. Mocht deze regeling u schikken, bericht u me dan per kerende post of u op het aanbod ingaat en dan zullen we van daaruit verder kijken. Het beginsalaris bedraagt tien pond per week.

Met de allerbeste wensen,

Marjorie Quick

Tien pond per week! Bij Dolcis verdiende ik maar zes pond. Vier pond zou een wereld van verschil maken, maar het ging me niet eens om het geld. Het ging erom dat ik een stap dichterbij de buurt was gekomen van wat ik als 'belangrijke zaken' beschouwde: cultuur, geschiedenis, kunst. De handtekening was in dikke zwarte inkt, met een extravagante M en Q, van een bijna barokke grandeur. De brief rook vaag naar een ongewoon parfum en had ezelsoren, alsof Marjorie Quick hem een paar dagen in haar handtas had bewaard, voordat ze uiteindelijk had besloten hem op de bus te doen.

Vaarwel schoenenwinkel, vaarwel saai werk. 'Ik heb de baan,' fluisterde ik tegen mijn vriendin. 'Ze willen me. Jemig, ik heb hem!'

Cynthia slaakte een kreet en omhelsde me. 'Hoera!' Er ontsnapte me een snik.

'Het is je gelukt!' vervolgde ze, terwijl ik de geur van haar hals inademde, als de lucht na een onweersbui in Port of Spain. Ze pakte de brief en zei: 'Marjorie Quick. Wat een rare naam.'

Ik was te blij om te reageren. Druk je nagel maar in die muur, Odelle Bastien; scheur dat bloemetjes-behang maar kapot. Maar ik vraag me af, na wat er allemaal is gebeurd, na alle moeilijkheden die het je heeft bezorgd, of je het opnieuw zou doen. Zou je op maandag 3 juli 1967, om vijf voor halfnegen 's och-

tends, met je hand je nieuwe hoedje rechtzettend en met je Dolcis-schoenen aan je voeten, weer je opwachting maken bij een vrouw die Marjorie Quick heet om voor tien pond per week in het Skelton te gaan werken?

Ja, ik zou het zo weer doen. Omdat ik Odelle was en Quick Quick. En omdat het dwaasheid is om te denken dat je een ander pad had kunnen nemen.

2

Ik had verwacht in een atrium vol ratelende typistes te komen werken, maar ik was alleen. Veel personeelsleden waren weg, op vakantie naar exotische oorden als Frankrijk, nam ik aan. Iedere dag liep ik de stenen treden op naar de brede deuren van het Skelton, waar met gouden letters *ARS VINCIT OMNIA* op het glas stond geschilderd. Met mijn handen op 'vincit' en 'omnia' duwde ik de deuren open en betrad een ruimte die rook naar oud leer en boenwas, met rechts een lange ontvangstbalie, met daarachter een muur vol postvakjes met de ochtendpost er al in.

Het uitzicht vanuit de kamer die ze me hadden toegewezen, was verschrikkelijk, een zwart beroete stenen muur, en als je naar beneden keek diep onder je een steeg, waar portiers en secretaresses van